

לשכת נשיא הרפובליקה הפדרלית של גרמניה

הנאום באינטרנט:
www.bundespraesident.de

עמוד 1 מתוך 3

**נשיא הרפובליקה הפדרלית של גרמניה פרנק-וולטר שטיינמאייר
לציון 75 שנה לשחרור מהנאציזם-סוציאליזם
ותום מלחמת העולם השנייה באירופה
באתר ההנצחה המרכזי של הרפובליקה הפדרלית של
גרמניה לקורבנות המלחמה ושלטון העריצות
(בית המשמר החדש)
ב- 8 במאי 2020
בברלין**

היום לפני 75 שנה הסתיימה מלחמת העולם השנייה באירופה.

ב- 8 במאי 1945 תם משטר העריצות הנאציזם-סוציאליסטי, תמו לילות ההפצצות ומצעדי המוות, ותמו הפשעים הגרמניים חסרי התקדים. הסתיימה השואה - שבר הציביליזציה. כאן בברלין, במקום בו רקמו וחוללו מלחמת חורמה הרסנית זו, ובמקום בו שב והכה הדף המלחמה בכל עוזו, כאן בברלין רצינו להזכיר היום ביחד.

רצינו להזכיר - יחד עם נציגים מבעלות הברית מן המערב ומן המזרח ששחררו יבשת זו במחיר כבד מנשוא. יחד עם שותפינו מכל חלקי אירופה, שסבלו משלטון הכיבוש הגרמני, ובכל זאת היו מוכנים לפיוס. יחד עם הניצולים ששרדו את פשעי הגרמנים ועם צאצאי הקורבנות, שכה רבים מהם הושיטו ידם לעברנו. יחד עם כל האנשים בעולם שנתנו למדינתנו הזדמנות להתחיל מחדש.

רצינו להזכיר- גם עם הקשישים בארצנו, אלה שחוו את אותה תקופה בעצמם. שידעו כילדים כל אלו - רעב, מנוסה, אלימות וגירוש. לאחר המלחמה הם היו אלה שבנו את המדינה הזו, הן במזרח והן במערב.

ורצינו לזכור גם עם הצעירים ששואלים היום, שלושה דורות אחרי המלחמה, מהי בכלל משמעות ההיסטוריה עבורם? לעברם אני קורא: 'בכם הכול תלוי! אתם אלה שחייבים להפיק לקחים לעתיד מהמלחמה הנוראה הזו!' בדיוק מהסיבה הזו הזמנו היום אלפי צעירים לברלין, מכל קצוות תבל. צעירים שאבותיהם היו אויבים, והם היום חברים.

כך רצינו להזכיר יחדיו היום ב- 8 במאי. אך כעת מגפת הקורונה מאלצת אותנו לזכור בגפנו - מופרדים מאלו היקרים לנו ושלחם אנו חבים תודות.

אולי בשל היותנו לבד אנו חוזרים באופן סמלי לרגע קטן, ליום 8 במאי 1945, שכן אז, אנו הגרמנים היינו באמת ובתמים לבד. גרמניה הובסה צבאית, הייתה שבר כלי מבחינה פוליטית וכלכלית ומרוסקת מבחינה מוסרית. שכן, הקמנו את כל העולם נגדנו.

היום, 75 שנה לאחר מכן אנו נאלצים לזכור לבד - אך אין אנו עומדים בדד! זו הבשורה המשמחת של היום הזה! אנו חיים בדמוקרטיה חזקה ואיתנה, בשנה השלושים לאיחוד גרמניה, בלב לבנה של אירופה השלווה והמאוחדת. אנו זוכים לאמון

ANSCHRIFT Bundespräsidialamt
11010 Berlin
TEL 030 2000-2021
FAX 030 1810200-2870
E-MAIL presse@bpra.bund.de
INTERNET www.bundespraesident.de

ונהנים מהפירות של שיתוף הפעולה והשותפויות סביב כל העולם. כן, אנו הגרמנים יכולים לומר היום: יום השחרור הוא יום של הכרת תודה!

נדרשו שלושה דורות כדי שנוכל להכיר בכך בלב שלם.

כן, ה- 8 במאי 1945 היה יום השחרור. אולם במוחם ובלבם של מרבית האנשים הייתה תודעת השחרור עדיין רחוקה.

בשנת 1945 התרחש השחרור מן החוץ. ואכן הוא חייב היה לקרות מבחוץ לנוכח תהום האופל, האשמה בהם ארץ זו הטביעה עצמה. וגם השיקום הכלכלי ובניית הדמוקרטיה מחדש במערב גרמניה, התאפשרו רק הודות לגדלות הנפש וליכולתם של אויבינו לשעבר לראות את הנולד ולהיות נכונים לפיוס.

אך גם לנו יש חלק בשחרור. בשחרור הפנימי. הוא לא התרחש ב- 8 במאי 1945 ולא ביום אחד. הוא היה מסע ארוך ומייסר. התמודדות והסברה ביחס לשותפות בפשע, במעשים או בדיעה, ושאלות מכאיבות בקרב בני משפחה ובין הדורות, מאבק נגד ההסתרה וההדחקה.

חלפו עשרות שנים עד אשר גרמנים רבים בני דורי התפייסו אט אט עם ארץ זו. עשרות השנים שחלפו אפשרו לאמון מחדש מצד שכנינו לצמוח והתירו התקרבות זהירה, החל מראשית תהליך איחודה של אירופה ועד להסכמים עם מדינות מזרח אירופה. חלפו גם עשורים עד שלא היה ניתן עוד לכלוא את עוז הרוח ואהבת החופש בין חומות במזרח היבשת שלנו - עד לרגע הנשגב של השחרור: "המהפכה השלווה" ואיחוד גרמניה. במהלך עשורים אלה של מאבקים עם ההיסטוריה שלנו יכלה הדמוקרטיה בגרמניה להבשיל.

והמאבק הזה נותר עד עצם היום הזה. תוקף הזיכרון אינו פג. אין גאולה מהעבר שלנו. שכן ללא זיכרון יאבד עתידנו.

רק משום שאנו הגרמנים מביטים נכוחה בפני ההיסטוריה שלנו, ומכיוון שאנו מכירים באחריותנו ההיסטורית, רק הודות לכך עמי העולם העניקו מחדש אמון בארצנו. זו גם הסיבה שבגינה אנו עצמנו יכולים לבטוח בגרמניה הזו. בכף מאזניים זו נמדדת פטריוטיות נאורה ודמוקרטית. הפטריוטיות הגרמנית אינה קיימת ללא השבר, ללא ראיית האור והצל, ללא שמחה ויגון, וללא הכרת תודה וכלימה.

רבי נחמן מברסלב כתב: "אין דבר שלם מלב שבור". ההיסטוריה הגרמנית הנה היסטוריה שבורה - נוכח האחריות לרצח ולסבל של מיליוני בני אדם. זה שובר את לבנו עד היום. לכן ניתן לאהוב ארץ זו רק בלב שבור.

מי שאינו יכול לשאת זאת; מי שדורש להכריז על תאריך תפוגה לעבר, אינו מדחיק רק את אסון המלחמה והדיקטטורה הנאצית. הוא גם מבטל את כל הטוב שהשגנו מאז - הוא מתכחש אפילו לליבה ולמהות של הדמוקרטיה שלנו.

"כבוד האדם הנו ערך שאינו ניתן לערעור". במשפט הראשון הזה בחוקתנו חקוק ונראה לעיני כל, עכשיו ולעולמי עד, את שקרה באושוויץ, במלחמה ובדיקטטורה. לא. הזיכרון אינו נטל. הדחיקת הזיכרון היא שהופכת לנטל. אין זה מביש להכיר באחריות - ההכחשה מבישה!

אך מהי המשמעות של אחריותנו ההיסטורית היום, שלושת-רבעי המאה לאחר מכן? אסור שהוקרת התודה אותה אנו חשים היום תגרום לנו להיום שאננים. להיפך, הזיכרון מאתגר ומחייב אותנו!

"לעולם לא עוד!" כך נשבענו לעצמנו אחרי המלחמה. אולם עיקר משמעותו של המשפט עבורנו הגרמנים, היא "לעולם לא עוד לבד!" ואין מקום בו אמירה זו תקפה יותר מאשר באירופה. עלינו לשמור על אירופה מאוחדת. עלינו לחשוב,

להרגיש ולנהוג כאירופאים. אם לא נשמור על אירופה מאוחדת, גם בזמן מגיפה זו ואחריה, אזי לא ראויים לנו ל-8 במאי. אם אירופה תיכשל, ייפול ה-"לעולם לא עוד!"

הקהילייה העולמית למדה מהמילים "לעולם לא עוד!". אחרי 1945 היא הפיקה לקחים מהאסון ויצקה את מהות המילים לתוך יסודות משותפים - זכויות האדם, המשפט הבינלאומי, כללים לשלום ולשיתוף פעולה.

ארצנו, שהמיטה אסונות כה עצומים, הפכה עם השנים מזו המסכנת סדרי עולם, לזו הנרתמת למען השבת הסדר על כנו. אל לנו להרשות שסדרי השלום הללו יתפוררו לנגד עינינו היום! אל לנו להשלים עם הניכור מאלו שכוננו אותם! אנו רוצים יותר שיתוף פעולה עולמי ולא פחות - גם במאבק נגד המגיפה!

"ה-8 במאי הוא היום בו שוחררנו". אני מאמין שהיום עלינו להבין את משפטו המפורסם של ריכרד פון וייצקר בדרך שונה וחדשה. בזמנו ציין משפט זה אבן דרך בהתמודדות הקשה שלנו עם עברנו. אך היום יש להפנותו גם לעתידנו. שכן ה'שתחרר' לעולם אינו תם ונשלם. הוא אינו דבר מה שאנו חווים באופן סביל בלבד, אלא הוא אתגר מתחדש מדי יום ביומו.

באותם ימים שוחררנו, היום עלינו להשתחרר בעצמנו!

להשתחרר מפיתויה של הלאומנות החדשה. מקסמה של הסמכותניות. מחוסר האמון, מן הבידוד והעוינות בין העמים. מהשנאה וההסתה, משנאת הזרים ומביזוי הדמוקרטיה - שכן אלה אינם אלא השדים הרשעים הנושנים במסווה חדש! ב-8 במאי השנה אנו זוכרים גם את הקורבנות מהנאו, מהאלה ומקאסל. קורונה לא משכיחה אותם!

'אם זה יכול לקרות כאן, זה יכול לקרות בכל מקום'. כך אמר נשיא ישראל ראובן ריבלין בנאומו לרגל יום הזיכרון לשואה בבונדסטאג בתחילה השנה. אם זה יכול לקרות כאן, זה יכול לקרות בכל מקום. אך כיום אין מי שישחרר אותנו מסכנות שכאלה. עלינו לעשות זאת בעצמנו! שחררו אותנו לשאת אחריות משלנו!

אני יודע היטב, כי ה-8 במאי השנה מתרחש בתקופה של תמורות גדולות ואי-וודאות. לא רק בשל מגפת הקורונה אולם גם בגינה. עדיין איננו יודעים היום מתי וכיצד נעבור המשבר זה. אולם יודעים אנו כיצד עם איזה הלך רוח היינו בראשיתו: בוטחים בארץ זו ובדמוקרטיה שלנו ובוטחים ביכולת שלנו לצלוח אתגרים ביחד. הלך רוח זה ממחיש מה ארוכה הדרך שעברנו ב-75 שנה. וזה ממלא אותי בתקווה בנוגע לכל מה שיביא העתיד.

אזרחיות ואזרחים יקרים, בשל הקורונה איננו יכולים לזכור יחד או לקיים טקסי זיכרון. אם כך בואו ננצל את הדממה ונתכנס בתוכנו פנימה.

אני מבקש מכל הגרמנים: זכרו היום בדומיה את קורבנות המלחמה והנציגים-סוציאליזם! היינו הך היכן נמצאים שורשיכם - בחנו את זיכרונותיכם ואת זיכרונות משפחותיכם, את העבר של ארצנו! חשבו על משמעות השחרור, משמעות ה-8 במאי לחייכם ולמעשיכם!

75 שנה לאחר תום המלחמה אנו הגרמנים יכולים להיות אסירי תודה על דברים רבים. אולם דבר מכל הטוב שנבנה מאז אינו מובטח לנצח. ולכן, גם במובן זה: השחרור לא תם ב-8 במאי, החופש והדמוקרטיה הם משימה תמידית, המשימה שלנו!